

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱՐԺԱՅԵԱՆԻ

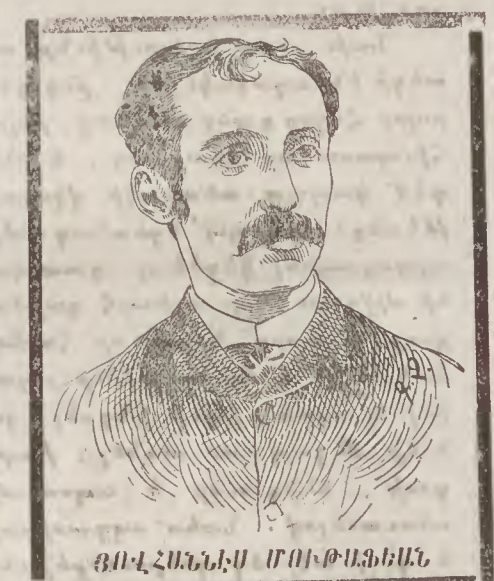
Տխար Յովհաննէս Մարժայեան, ծնած էր ի Կեսարիա աղանական ընտանիքէ 1855 ին, և մանկութեան հասակին մէջ 58 ին Պոլիս բերում էր իւր քրոջ քով՝ որ Մանուկեան Յովհաննէս աղայի ամուսինն է։

Բանի մը տարին վերջը Կ. Պոլսոյ Բուսմիշի Հիսարի Ամբիբեան Բուսմիշի վարժարանը դուռնաւ և հոն ուսումն առաւ էր ըստ բաւականին։ Յետ այնմ Փարիզ մեկնած էր իւր քրոջ հետ՝ և հոն քանի մը տարի մնալէն վերջը 1881 ին Ամերիկա եկած էր, որ Պրոքսինի մէջ Լոնկ Ալլընս քոլէճ ըստած բժշկականութեան դպրոցը մտնաւ էր միջնորդութեամբ և աղբյուրութեամբ Տխար Խ. Օսկանեանի, տարի մը վերջ իւր արհարարութեան պատճառաւ՝ այսինքն թօքախախտ եղանակաւ բոլորուն՝ հրաժարած էր բժշկական դպրոցէն՝ և Նիւ Եորք Պրոքսին փողոց «Կոլումբիան» փորձարարութեան մէջ մըստած էր։ Այս միջոցներու ամուսնացած էր ընդ Օրիոնի վառիկ հոգեւորական Ամերիկացուն հետ։ Յետ այսմ հիւանդութիւնը հետըզհետէ ստաւականաւոր երկար ատեն օգտփոխութիւններ բրած՝ և բոլորովին գործէ քաշուած էր իւր անձը դարմանելու համար։

Թոքախախտ ցաւայի հիւանդութիւն մը լինելուն՝ հիւանդը շարաշար կը ստանջէ, բայց հանգուցելոյն կրած նեղութիւնը մեծ կերպիւ մեղմացան բարեկարգ անձանցով որոյմով բարեկարգարար շրջապատեալ էր։ Նախ իւր ամուսին, Տիկին Վալինի, սիրալիւր անձկութեամբ՝ վրան դողալով ամեն հոգ կը տանէր անանկ որ ինքզինքը նորայ ծառայութեան բոլորովին ուխտած էր։ անկեղծ սէրն և խորին միտումն միտումն իրեն ուղղել զոլով՝ զնա մտերմաբար կը պաշտէր։ Նմանապէս այս ամուսնացուն ծնողք՝ նորայ վերայ ամեն կերպ խնամք տանելէ չէին դադարէր։ Աստեն ատեն Տխար Օսկանեան կ'այ-

ցելէր զինքը միտարեալ, յոռմէ մեծ բերկրութիւն կը զար։ Ուրիշ բարեկամներ ալ քովէն պահաւ չէին, ինչպէս Տխար Յակոբեան և իւր Տիկին, և Տքթ. Տաւրեան, բայց ամենէն աւելի իրեն ուրախութիւն, միտարարութիւն պատճառով էր Եփա Տուտու... որ նաեւ Կեսարացի գոլով երկուքին մէջ ընտելմամբ համակրութիւն մը ծագած էր և որմէ մայրական խնամք կը վայելէր։

Այս յիշելիքն կուգեմք հանգուցելոյն աղբարան և բարեկամ հասարակ առնել թէ նորայ Կերպարութիւնը այնչափ խղճալի չէր, ինչպէս որ կարելի է կատարել։ Նիւ Եորք ընտանիքը նորայ քով գտնուէին՝ եղած խնամատարութեան աւելի չի պիտի կարենային բան մը ընել։

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱՐԺԱՅԵԱՆ

Այսու ամենայնիւ բոլոր ջանք և խնամք չէր կարողացան մահուան առաջին առնուլ, և յիշեալ երկուստարգն ամուսն 23 ին, բուն բարեկենդանի կիրակի գիշեր, ի ժամ 3, իւր մահկանացուն կնքեց, ի հասակի 55 ամաց ի խոր սուք համակելով իւր ընտանիքն, աղբարանք, և բարեկամք։ Ազնիւ բնութեան տէր գոլով շատերուն հետ համակրութիւն կը զգար. և անոր ատոր օգնութիւններ մատուցած էր ըստ կարելոյն։ Նաեւ Նիւ Եորքի Հայկական Միութեան հիմնադիր առաջին անդամներէն մին եղած էր, և նորայ յառաջագիւղութեան շատ նախանձայող։

Թաղման պաշտօնը իւր ամուսնոյն հօր տունը, ուր ինք կը բնակէր, տեղի ունեցաւ ամուսն ի, երեքշաբթի օր ժամ 11 ին, որ ներկայ գտնուեցան բոլոր բարեկամք որ խմաց առած էին։ Տնա Մանուկեան, Հանգուցելոյն խնդրանքը դամբանակը խօսեցաւ՝ պատշաճ և աղբար կերպիւ, ինչպէս որ իւր սուրբականն է։

Յետ աւարտման, թաղման ուղի որով ինքն տեղի ունեցաւ՝ ոչ թէ ի բնական ուղիով, այլ կից ՄԱՆ գործարանն որ է Պրոքսինի հետու Մաւնդ Օլիվիթ կոչուած տեղի։

Հիմայ հոս շատերը կան որ հինաւորաց թաղման կերպը կը նախագահեն մարմինը միտարար դարձնելով՝ փոխանակ թաղելով հոգի ներքե փոխել։ Սորա պատճառ սա է ըստնում թէ գերեզմանք ազատ չեն կողպտուելէ բժշկական ուսումնասիրաց կողմէն և տաղման տաղարկելով անյիշատակ մնալ։ այլ կից՝ մամի միտարար կրնայ ընտանիքին մէջ պահուիլ ցյախտեանս։ Հանգուցելոյն խնդրանքն կիզման դիմեցաւ որոյ գործարարութիւնը հետեւեալ կերպիւ է։

Մեծ փուռի մը մէջ՝ մեծ գլան մը կայ գետեղած, որոյ ներքե ստաւիկ երակ կը վառ։ Այս գլանը դուրսէն դուրս մը ունի մարմինը բնդունելու։ Չափաւոր մեծութեամբ երկաթէ խան մը, որոյ մէջ կատարաց մը կայ գետեղած, այս կատարացին վրայ մարմինը դրվելով՝ գլանին դուռը կը բացուի և մարմինը պարունակող խանը խոնջն նորայ մէջ կը դրուի և դուռը կը փակուի։ Մէկ ժամու մէջ մարմինը բոլորովին մոխիր կը դառնայ։ Այս մոխիրը կ'առնեն և սափորի մէջ փակելով տուն կը տանին, ինչպէս որ եղաւ Տխար Հուրիկի ողմանէ։

Հանգուցելոյն խնդրանքն՝ իւր մոխիր քրեք մասի բաժնուած է։ մին իւր ամուսնոյն, երկրորդը իւր քրոջ, որ է ի Փարիզ և երրորդը մասն ալ Եփա Տուտուին ինչպէս սիրոյ և մասնաւոր բարեկամութեան։

Ահա տակի այս առաջին Հայն է, որոյ դիակն այրուեցաւ ի Միացեալ Նահանգս փոխանակ թաղուելու ըստ սովորականի։

ՀԻՍՏՈՐԻԱՆ

ՔԵՐԵՑ ՄԱՆԵԳՈՅԸ

Յաւօք որոյ խմայանք որ Տիկին Նեկար ջանդ Մարտիկին կնքէր է իւր մահկանացուն Փարիզի մէջ, անցեալ հինգշաբթի օր, փետր. 20։

ՏԻԿԻՆ ՆԵԿԱՐ ՋՈՒՆԵ

Հանգուցելոյն մարմինը Մարտիկին փոխադրուած է և առաջիկայ շաբաթ օր (փետր. 22) Մէսսոքի կուտարակով շոգեւորով Կ. Պոլիս պիտի տարուի։

Հանգուցեալը «Աղբարանէր Հայուհեաց» ընկերութեան եւանդուն հիմնադիրներէն մին էր։

(Արմ. Նիս)

ՊԱՅՅՈՒՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԺԱՅԵԱՆ
ԻՆԻՒ ԵՈՐԲ

Միութեան պատիւ ունի ծանուցանել ամեն աղբարաց թէ Մեծին Վարդանայ Մարտիկինն նախատարած ատենադարձը պիտի կատարուի առ զիկայ շաբաթ օր (մարտ. 15), ժամը 8 ին կէսօրէ վերջ։ Միութեան Սահման մէջ, Սիւրբ Լուսին (Փետր. 20), անկիւն Յարապիւն և Դրոյ փողոց։

Այս տաթիւ ամէն Հայ աղբարանք ի պատէ կը հանդիսանան ներկայ գտնուիլ սոյն Հանգիւղին և միանալով Միութեան անդամաց հետ պատուել Հայ անձն ախոյան մը յիշատակը և Միութեան կրգ տարեջրները։

Ի դիմաց գործադիր ժողովոյ
Փ. Մ. ԱՅՎԱՏ Յ. ՏԻՕՆԵԱՆ
Բարոտըար Աթոռակալ

Խմբագրատեղւոյն ՕՍԿԱՆԵԱՆ
Editor-Chief, OSCANYAN.

Կը քրատարակուի առ այժմ ամէն
շաբաթ օրեր իւր յատուկ տպարա-
նէն. Թիւ 100 Անթըր
փողոց, Նիւ Եորք, Ն. Ե.

Post-Office at New York as
second class matter.

ՆԻՒ ԵՈՐԿ, ՄԱՐՏ 8

Ա.ԶԱՏ ՄԱՄՈՒԼ

Սերաստեալն առնուած նա-
մակէ մը, որն որ այսօր կը հրա-
տաւորէ մը, կ'իմանամք թէ Հա-
յաստանի վիճակը զեռ աղետալի
է և օր քառ օրէ ալ սաստկանա-
լու վայրէ Ամէն մարդ հիանալով
կը հարցէ թէ սորայ վերջ երբ
պիտի դայ. Ապրիլ կենալ և եր
ջունկութեան հետեւին ամէն մար-
դու իրաւունքն է. ինչու մենք
դիւրս չենք այս իրաւունքէն.

Աղագայն վարչութիւնը ամէն
ճիգ թափեց դորա վայելման.
Իստաթիստիկամբ և հլու վարմամբ
Բ. Դրան գիտեց թագաւորներով,
բայց սոքայ անգթութեամբ դա-
րակը դրուեցան. Աղբրաներ Նո-
րին վեհապետութեան ոտքերուն
տակն ներկայացվեցան խորին ախ-
նածութեամբ, և ամէն կերպիւ
ջանացին զնա գոհ ընել, բայց ի
զուրկ. Համբարութիւնը՝ առաքի-
նութիւն է կրօնք. այլ մեր խեղճ
և ցաւալի վիճակը, առի առա-
քիւնութիւն ըլլալէ դադարեցուցած
է, քանզի վերջին հեռագրական
լուր մը, որ Լոնտոնէ քաշուած
էր, մեզ իմացուց թէ Ս. Պատրի-
արքն իւր վերջնաբանը տուէր է
Բ. Դրան պահանջելով որ հաւա-
ծանք դադարին և Պերլինի վեհա-
ժողովոյն ՅԱՐԳ յօդուածին պա-
հանջումը անյապաղ դործի դըր-
ուի. Բայց սոցա գործադրու-
թիւնն անկարելի բան մըն է մահ-
մէտական տէրութենէ մը սպա-
սել, առանց ստիպմամբ բարձր
զօրութենէ. Ինչպէս, բացատրելի.

Մահմետական պետութիւնը
ուրիշ տէրութիւններէ շատ տար-
բեր է. Ամէն տէրութիւն հիմնա-
կան օրինաց վրայ հաստատուած
է, և նորա կացութիւն ու վար-
մունք անսովոր էր ճանցուին. Օս-
մանեան տէրութեան հիմնական
օրէնքը Կոստանէն կախաւ է.
Ըսել է որ Կոստան պետութիւն
մըն է, և ինչ քաղաքական. Նո-
րայ գլուխ թաղիք է, և ոչ թագա-
ւոր, քանզի ամէն ըրած իրաւունք
ըր Գուրանը յարմարելու են. Արդ-
ինչ է այդ գրքին ուսուցածը և
պահանջումը քաղաքիստանեալս.

Ո՞ր ճշմարիտ հաւատացեալք,
ձեր պարտքն է անհաւատները փրկա-
ռել, գոնայ և սպանանել. Թէ և
ձեզի այս մասին գիտարութիւններ
ալ կը ծագի. նորա փոխարէն Աս-
տուծմէ պիտի վարձատրիքս.

Արդ՝ ամէն ճշմարիտ հաւա-
տացեալս այս պարտականութեան

ներքեւ գտնվելով ստիպուած է
ներքին համոզմամբ այս պարտա-
կանութիւնը կատարել. Ն. Վե-
հապետութիւնն ալ խլամբ գոչով
և ժողովուրդին գլուխ, ապէ
կարող չէ խոտորիլ. Ուստի քրիս-
տոնեայք հալածել տաճկաց գըլ-
խաւոր քաղաքականութիւնն է և
ղած.

Այս աղագայն է որ Հայոց
աղբը քրիստոնեայ աղբ գոչով,
կը հալածուի. Սորայ անփութիւն
ճշմարտութիւն մը լինելն կրնամք
անցածէն վերաբերել. Այս րա-
կորանց զօրութեամբ Ալլահ Ալ-
լահ պառաւով սա կրօնամոլ ժո-
ղովուրդը տարածեցու և իւր որ-
տալայրը ընդարձակեց. Այլ
19րդ դարուն լուսաւորութիւնը
նորա դէմ ելլելով, ընթացքին
կանգնեցուց և որսավայրերին
սեղմեց. Նախ՝ Յունաստան ձեռ-
քերուն խելով, յետոյ Ուլահ-
Պուղտան և Սերպիա. Լիւթնանի
ինքնավարութեամբ և վերջապէս
Պուլկարիա աղաւթութեամբ. Հի-
մայ խեղճը Հայաստանի կը վե-
րաբերի, քանզի նա կը գոյացնէ
մի միայն քրիստոնեայ ժողովուրդ,
որոնց վրայ հալածանք կեդրո-
նացած են.

Աղատամտութիւնը ամէն տար-
բեր ներքին համոզմունք կը հան-
դուրժէ, միայն թէ այս ներքին
համոզումը ընկերական կացու-
թեան հակառակ չը լինի. զոր
օրինակ՝ Մօրմնք, ներքին հա-
մոզմամբ, կը պնդեն բողոքական-
ութիւն վերահաստատել, բայց այս
գրութիւն աղբի ընկերական կա-
ցութեան հակառակ լինելուն,
ժողովուրդը գոնի չը հանգուր-
ժէր. Նմանապէս Հնդկաստանի
նախնի սովորութիւնք. Այն երկ-
րին մէջ կային «թըկ» անուանե-
ալ խել մը անպատեհ որոնց
ներքին համոզումն էր իրենց ցե-
ղէն դուրս գտնվողները խեղճել.
Երբ Հնդկաստան Անգլիացուց
ձեռքը անցաւ, երբ քանին էու-
թեանը տեղեկանալով, չուտով
եղեւնագործութեան վերջ տը-
ուին. Դարձեալ՝ Հնդկացիք սո-
վորութիւն ունին տարին անգամ
մը իրենց պաշտած կուռքը՝ ահա-
գին կուռքի մը մէջ դնելով թա-
փօր ելնել. ժողովուրդը բարե-
պաշտութեան հրաւիրելու նկատ-
մամբ. Խեղճ և միսմիտ անձինք
կուռքին անկեւորուն ներքեւ փռ-
վելով ինքզինքնին բարեպաշտու-
թեամբ զոհ կընեն, այնպէս հա-
մոզուած լինելով թէ իրենց զո-
հողութիւն կուռքին հաճոյ կ'երե-
ւէր, ինչպէս որ մահմետականք
փառք մը կը համարին իրենց Գը-
րիստանէից գէմ մարտիչի մը
նիւ և նովու մալ տիրոսաց գամն
անցնիլ. Նաեւ՝ Հնդկաստանցիք
այնպէս համոզուած էին թէ այ-
րի կ'լինէր երբ իւր ամուսինը մեռ-
նէր, նորա պատրաստուած կոյ-
տին վրայ փռել ու նորա հետ
այրել. Ասոնց ամէնքն ալ հիմայ
ոչնչացան, քանզի այդի չուտու-
ւորութեան գէմ են.

Ասոնցմէ հետեալէն ուս կը
մատուցուար մը թէ Հայոց աղե-
տանք ևս պիտի բաւնան. միայն
թէ լուսաւորեալ եւրոպայ տեղե-
կանայ մեր չարաբանքս.

Տաճիկները՝ ներքին համոզ-
մամբ կը ջանան մեզ հալածելով

փճացնել. այլ Ամերիկայի վայ-
րենեաց վախճանը իրենց օրինակ
և խրատ ըլլայ, թէ որ կարելի
է. Ինչպէս անոնք փճացան իրենց
վայրենի վարուք, անանկ ալ տա-
ճիկները՝ փոխանակ մեզ ջնջելու,
իրենք պիտի ջնջին բուն իսկ ի-
րենց բարեպաշտութեամբ, քանզի
այնպիսի վայրագ գաղափարի տէր
եղողներ, չունին իրաւունք կացու-
թեան (raison d'être) և պիտի պա-
տուրին լսել զգալիք քի եւրիսէ ա-
տամ թողութունս, երբ Ամերիկայի
և եւրոպայ լուսաւորեալ ժողո-
վուրդը լիովին տեղեկանայ բա-
նին էութեանը.

Արդ՝ մեզ կը պատկանի այս
լուսաւորեալ ժողովուրդը արթն-
ցունել իսկողութեան. Այս մա-
սին քիչ յառաջ գացած չեմք ար-
դէն, շնորհիւ աղատ մամլոյ և
աղագայն անձնաց ջանից, որոց
թիւը հիմայ լեզէն գարձած է.

Մարտիկոյ «Արմէնիա» աղբը
արթնցուց իւր իրաւանց. Ձուի-
ցեալի «Հնչակ» նորա արձագանգ-
յարուց. Լոնտոնի «Հայաստան»
և «Արմէնի» գաղղիներէն լեզուա-
տաղաթութեամբ եւրոպայիս լու-
սաւորեցին մասնաւորապէս. Այս
վերջինը, որոյ խմբագիրն Տիար
Մինաս Ձերազ, տողանդաւոր
անձ մը լինելէ զատ՝ աղբին կող-
մէն Պուլկին գաղած պատուի-
րակներէն մըն լինելով և Հայկա-
կան խեղճոյն քաջ հմուտ, աղ-
բին մեծ ծառայութիւն ըրած է
և կը շարունակէ ընել իւր հան-
ճարովս.

Հարկաւ Օսմ. տէրութիւնը
մեղի դէմ կը կենայ ինքը զինքը
պաշտպանելու համար, և եւրո-
պայ ժողովուրդը կը ջանայ խո-
րել. քանզի նա լուս համոզուած
է թէ հիմա իրիտ ուժը չէ որ
աշխարհի կը տիրէ, այլ ընդհան-
րութեան գաղափար. Ուստի չը
վարանիր ամէն կերպ խորաման-
կութեան դիմել և ամէն տեսակ
նենգութիւն ի գործ դնել իշա-
հա իւր.

Նախ բոլոր իրողութիւնք ան-
տեղի են աղագայնելով, ընդ գէմ
բոլոր Հայոց գաղափարանոց, բոլոր
հիւպատոսաց ծրագրաց, և ընդ
գէմ կապոյտ տետրակի վկայու-
թեանց. Երկրորդ՝ եղեւնագործ
արդարացնել կեղծեալ գաղափար
նի միջոցաւ, որ աշխարհ զարմա-
ցուց. Երրորդ՝ նոքայ որ համար
ձուլած են ճշմարտութիւնը յայտ-
նու և աղաւթութիւն խեղճել, զա-
նոնք մեղադարտ առնել, խաւ-
գալի, նենգաւոր և ապաւանդ
անուանելով. Նաեւ աղագաւորաց
և գրչի տէր եղողներուն բերանը
գոցել և ազատ մամուլն խափա-
նել ջանալ, նոյն իսկ ազատ երկ-
րի մը մէջ, քաջ համոզուած ի-
նելով թէ զգրիչը՝ սուրէն ուեղի
զօրաւոր է. Զորքորդ՝ Բաւնիլի
գէմ գործածութեամբ խաղաղութ-
ութիւնք իրեն օրինակ տաւելով
Օսմ. տէրութիւնը՝ չը վարանիր
նոյն խաղաղութեանց գիմել. զոր
օրինակ չինձու աղբրաներ յառաջ
բերել խել մը սուտ և բռնի ըս-
տորութիւնամբ, որով կը ջանայ
յայտ առնել թէ գային ու գառն
մէկըմէկու գիմել սիրով կ'ապրին
ի ճոճկատեան.

Բայց, Ձերազ հոն է. միշտ
արթուն, եղիւթեանց բոլորո-

վին տեղեկ և անխնայ աշխատող.
Նորա օգնութեամբ շատ մը բարե-
կամ և պաշտպան ստացած եմք
արդէն. Արդ՝ մեզ կը պատկանի
նորա կռնակ կանգնել բոլոր ու-
ժերիս նորա տալով թէ նիւթա-
պէս և թէ բարոյապէս իւր խրախ-
ուսնք և ապացոյց տալային և-
րախտ ոգիտութեան. Ապաքէն
Մեծն Մեր Մարգուն անկեղծ բա-
րեկամութիւնը և համակրութիւ-
նը կը վայելեմք, ինչպէս որ յե-
տագայն սողներն կը յայտենն.

"Dear Sir,
I thank you for your good wishes,
and I hope still, in concert with my able
friend Mr. Bryce, to keep an eye from
time to time on Armenian affairs.
Your faithful servant,
W. E. GLADSTONE.
Jan. 6, 90."

Սիրելի Տիար.
«Ձեր բարեմաղթութեանց հա-
մար մեծապէս շնորհակալ եմ. և
յուսամ տակաւին որ զօրաւոր բա-
րեկամիս համաձայնութեամբ Հա-
յաստանի խեղճոյն վրայէն առնեն
առնեն աչքս պակաս չընեն».

Ձեր հաւատարիմ ծառայ

Թուվ. 8 1890 Վ. Ե. ԿԼԱՏՏՈՒՅԹՈՆ

Այս նամակը որ Մեծարգոյ
կատարած գրած է ուս Մեծ.
Ձերազ, ի պատասխան նորա ը-
րած բարեմաղթութեանց, երբ
նա 80րդ հասակին հասած էր,
որ ամէն կողմէ և ամէն ժողո-
վուրդէ զինքը շնորհաւորեցին.
Մեզ մեծ աղագայն պատիւ մը հա-
մարելու եմք. քանզի իրեն զըր-
կուած հազար ու մէկ նամակաց
և հեռագրաց յատուկ պատաս-
խաններ տալ անկարելի լինելուն,
իւր շնորհակալութիւնք հրապա-
րակաւ յայտենց, բայց սա յատուկ
գրութիւնը՝ նշանաւոր դէպք հա-
մարելով՝ նովա կ'իմանամք մաս-
նաւոր յարգանք և սերտ բարե-
կամութիւն. Ահա աղատ մամուլի
արդիւնքը, զօրութիւնը և ներ-
գործութիւնը.

ՄԱՆՐԱՆՈՒՐԻՔ

—Կրօնական ժողովոյ ատենա-
պետ Գեր. Խորէն Արքեպիսկոպոս
Նար—Պէյ անկողնոյ կը ծառայէ տա-
կաւին. Երէկ, Վսեմ. Տր. Տիգրան
փաշա Փէշտիմալեան և Տր. տը
Ռայթէր այցելով Ն. Գերապատու-
ութեան, բժշկական խորհրդակցու-
թիւն մը կատարեցին. (Արեւելք)

—Կովկասի էքսթէրիւնտար և
վլանիսքի գաւառներէն 24000 մահ-
մետականք ի թուրքիս պիտի գաղ-
թեն թուրքութեամբ Ռուսիոյ, և
պիտի զետեղուին Ատանայի՝ Գոն-
եայի և Գաղատիոյ նահանգաց մէջ
ըստ կարգադրութեան գաղթականաց
յանձնաժողովոյ.

—Դամասկոսի ուսական հիւպո-
տոս կարգեցաւ հայաղբի կամարա
կան պէյ.

—Ձէյթունի մէջ կառավարական
նոր պաշտօնատուն մը պիտի շինուի.

—Մայրաքաղաքիս Թարիք և Թէր
նէմանը — Հագիթաթ անուն թուրք
լրագրաց ի Պուլկարիա մեւտքն ար-
գիլուել է, նախարարաց ժողովոյ
որոշմամբ. (Փուլք)

Պետրոս Պետիկեան, 28 տարե-
կան քարբերագի երիտասարդ մը,
չարթուս մէջ մահկանացուն կիքեց
Նիւթաքի՝ հիւսնդ տեսցոյց միայն մէջ,
ուր անկողնոյ կը ծառայէր ամիսներէ
ի վեր.

Եւ իւր եօթը չափական Միւթիւնը իւր սովորական նիստն ունեցաւ անցեալ չարաթ երեկոյ։ Ըստ ծանուցման Գործ-ժողովոյ, երեկոյեան ատենախօսանքն էր Նիւզ-Յ. Թաւ-շանճեան, որ նիւթ ընտրած էր իւրեն ՀԱՅԳ ԵՒ ՎԱՃԱԽԱՅԱՆՈՒԹԻՒՆ։ Սովորական գիտնական գործողութեանց կատարմանն յետոյ, Տիար Թաւշանճեան ակնարկ արեւ իւր նիւթը։ Պ. Ա. յիշատակելի յանձնեց և ինքրեմն անհետ, խիստ ճարտար և հրաշանգիչ կերպով իրացատրեց իւր Հայք ինչ ինչ անկան յարմարութիւններն ունին վաճառականութեան համար, և թէ ինչ յարմար միջոցներ կան Հայոց համար առեւտրական գաւառն ձիւղերու մէջ հաստատուելու այս մետրապոլիսն կամ Մ. Նահանգաց ուրիշ քաղաքացի մէջ։

Խիստ ուշադրութեան արժանի էր ատենախօս Տիար սա յորդորը թէ, Հայք առեւտր օգտակար պիտի գրանեն իրենց հնարագիտութեամբ և անձնապատասխանութեամբ առեւտրական և արհեստական տարրեր ձիւղերու մէջ հաստատուելու քան թէ շատ թուեցով մէկ քանի գրաւմանց չըմանին մէջ սահմանափակել։ Տիար ատենախօսն կրցաւ իւր մատնեց վրայ համբել Ազ անտեան ծովեկեղանց Նահանգաց մէջ գրաւման հաջողութեան Հայոց գրաւմանը ներքէ և յիշեց թէ գրաւման շէր թուէր իրեն որ Հայեր այսօր այս գրաւմանց մէկ կամ երկուքով միայն ճանչցուած են առ հասարակ Ամերիկացեաց, մինչդեռ տարրեր առ եւտրական և արհեստական ձիւղերու հետեւելով կրնան թէ յառաջագիտութեան նոր ապարկներ իրացանան և թէ ընդունակ և հնարագիտ ճանչցուել այս նոր աշխարհի ընկերութեան քաղաքացիաց։

Տիար ատենախօսն առեւտր քան կէս ժամ խօսելէն վերջը եզրակացուց ըսելով թէ, Հայք օտար գաղթականաց շատ և մինչև իսկ անկի յարմարութիւն և ընդունակութիւն ունին առեւտրական և կամ արհեստական ամէն ձիւղերու մէջ մտնելու, և այս արագութեան աշխարհին մէջ ետանգ և քանք կարող կրկնու վարձատրիչ արդիւնքներ ձեռք բերել։ Ժողովն ուժգին ծափահարութեամբ ի պատիւ ատենախօսութեան խորքերը, և շնորհակալութեան քանի մը յարմար իւր երախտագրութիւններ։

Ետջորդ խնդիրն եղաւ ըսել Օրի նախնիքն Գանձախոսքին անգիկազիրը, որու արձանն արուած էր, Միւթիւնն առեւտր ևս բարգաւաճման համար պէտք եղած, օրինական բարեփոխումներն սերտել և արդիւնքն անգիկազիրը։ Տիար Փ. Մ. Ա. յիշատակելի, իւր անգիկազիր կարգացուց Գանձախոսքին անգիկազիրն, որ կը յանձնարարէր հետեւեալ եօթն օրինական բարեփոխումներն։

1. Միւթիւնն մէջ օժանդակ Մատնաձիւղ մը հաստատուել, որու մասնակցին տարրերն օրուէս գուժար մը վճարող անդամը, ի իւրանդուժեան օգտուելու իրաւամբ։

2. Անհետ մշտակայ գրաւման Գանձախոսքի մը, որու պաշտօնն ըլլայ Միւթիւնն արժանաւոր անգամաց Գործ գտնելու աշխատիլ։

3. Անհետ մշտակայ Այլեւոյ Գանձախոսքի մը, ի հարկին Միւթիւնն անդամներն և ուրիշ ազգայիններն այցելելու համար։

4. Անհետ կարգապահ Գանձախոսքի մը, Միւթիւնն նիստերու կարգապահութեան հսկելու, և այցելուներն հիւրասիրելու համար։

5. Հաստատուել գիշերային գա-

տախտութիւններ, փափաքող ազգայիններն անգիկերէն լեզուն և այլ կարեւոր ուսմանց մէջ կրթելու համար։

6. Գոյացնել օրինաց արամադրած 500 տալերի գրամագլուխն, ազգայիններէ կամուոր հանդանակութեամբ։

7. Չափաւոր գրամագլուխ մը փոխառութեան արկը մը հաստատուել, Միւթիւնն արժանաւոր անդամաց ի հարկին օժանդակելու համար։

Ժողովն ընդունեց այն անգիկազիրն, և նորա առաջնութիւն տալով օրակարգն անցուց։

Վարդանանց հանգիսին նըկատ մամբ մի քանի մանրամասնութիւններով գրաւելէ ետքը ժողովը ցրուեցաւ կէս գիշերին ժամ մը առաջ, իւր յաջորդ նիստին, որ է Մարտ 15, Վարդանանց տոնախմբութիւնն և Միւթիւնն Գրգ տարեգարծն տօնելու օրը մամբ։

Ա.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐ

1839 Դեկտ. 50 Սերատիւս

Թուրքը՝ որ ի նպատակ իւր արժուար իրականութեան՝ փայլուն գոյն մը տալու միւթիւնն ունի, Թուրքը՝ որ իւր գոյութեան էական տարրերն կը համարի սուտն և չորքորթիւթիւնը, Թուրքը կրնա՝ տեսնելով որ Հայկական մեծ խնդիրն օր քան զօր աւելի կը գրաւեցնէ եւտրական մտքերն և կը յուզէ զգալուն սրտերն, կը ցնցուի ջղաձիգ սարսափով մը, կը կորսնցունէ իւր հանգիստն և իւր խախտու գիւրքն ամուսնելու և ազատագրու եւտրպիւր համակրանց հոտերն առ ինքն զարմանալով համար ձեռք կ'առնու մամբ, և հարկերու թեւան ներով կուզի հաշտել թէ Հայն երբեք չը հաստատահարութեան թուրքէն թէ արձագանքն ըլլալով Սալապուրիի՝ սպաննութիւնը իրացաւարար կը պատահին ի Թուրքիա, որպէս կը պատահին ամենէն քաղաքականացեալ երկիրներու մէջ (արդեօք հոն յայտնի սպաննութեան անդամ իմ մը)։ Եւ ինչպէս որ Հայ մամբն որ ի Թուրքիա Զաքարիայի համակրութեան գաղափար տալով է, և չի կրնար հերքել իր պատ արդ անհիմն հրատարակութիւնը, սակայն մեք ի հեկտաւի թուրք մամբն նոր փոփոխութիւն մատակարարեմք ձեր ազատախօս լրագրոյն, վերջին ատեններս Սերատիւս մէջ Թուրք կառավարութեան՝ Հայերուս նկատմամբ բռնած ուղղութիւնը նկարագրելով։ Առ այժմ քանի գէշերը բաւ են մէջ բերել։

Այժմ Սերատիւս մէջ Հայ ժողովուրդն գիշեր ատեն մեծ երկիւղով գուրա կ'ելլէ, զի դեռ մի քանի շարաթ առաջ երկու գինուորք և թուրք սրկիւրք գիշեր ժամանակ յարձակելով Բուրսին Գարիբէլ անուն անձի վրայ՝ կը կորզեն ժամացոյցն ու քսակը, և այնչափ կը ծեծեն որ խեղճն ծանրածանր հարուածներու տակ կ'ընկնի և գրեթէ կ'առաւելու կը փութի։ Զորք մը նոյնպէս այս օրեր գիշերային յարձակելով Հայու մը վրայ՝ զայն կը խուզարկէ և երբ ոչինչ կը գտնէ, ի վրէժ իւր յուսախաբութեան մի քանի հարուածներ կ'ընկնէ անոր գլուխն և կը մեկնի։

Այնչափ որ նոյնպէս գիշերային մի քանի թուրք սրկիւրք Պաշաղտիս թաղին մէջ Հայ երիտասարդ մը բռնելով ձեռքի լրագրերը կը ջան

ջանին, և կը խօսին գանձախոսքի, երիտասարդը կերպիւ իւր անոնց ձեռքէն պոկելով կը խօսի փախչիլ, իսկ սրկիւրքը հետապնդելով Ամերիկեան հիւպատոսի տան առջև նստին կը բռնեն, իսկ իւրեքսարդաբար հիւպատոսը դուրսի տըմուկը լսելով գալուսին հետ գուրա կ'ընէ և շարաթ ունեւորք ձեռքով ալելով ստիպանութեան կը յանձնի։ Թուրքը ամէն գործի մէջ Հայուն հետ կ'ուրիշ կը փախչի։ Եթէ քննի պատճառ մը գտնէ կը յարձակի, և ապա ազգակցայ խուռն բազմութիւն մը կը կոտորի և չի ունէ կեամբուր քոտիչն շտիւր շիւր։

Կը թաղու մը սոյն օրինակ գէշերը՝ ուր սովորական են Ս. քաղաքի ան սուրբը հասարակը՝ շարաթանց խոտիւր մը։ Ժողովուրդը յոյժ կը տաքնալի։ Իրենց օրագրիչը հագիւ հայթիւթով անձինք յետին թըլ ուսուցութեան մէջ են, և ամէն վայրկեան սուկումով պաշարուած, քանի որ կառավարութեան սպաննութիւններն Դամիսկոսն սուրին պէս ամէն վայրկեան իրենց գլխուն վերե կ'ախուած կը սենեն։ Հարկահանք ուրոյ թիւն շարաթանց շտապ մը է՝ գալուն անգիկութեամբ կը վարուն հպատակ ժողովրդեան հետ։ Քաղաքիս բռնաւ ազգայնոյ խուռն բազմութեամբ լիցուած է։ Քաղաքիս արուարձանն եղող Դամիսկոս գիւղի բնակիչք շարաթներէ տալին նոյն բռնաւ կը տքին։ և փոխանակ պարտապանայ յատուկ սենեակներու մէջ գաւառներու կ'առաւարտութեան պաւտան կ'ից։ մահապարտուց յատուկ քարաշէն վայրին մէջ բռնաւարկած են։ Թող այնոնց կ'իցն ու զաւակունք անդին հայ պաղաղակեն։ . . . ուժ մոյթ . . .

Եւ ինչպէս գիւղերից մէջ օրէնքն շատ անկի խոտապահանք է, ինչպէս հայարնակ գիւղերու մէջ ի վաճառ հանուած են գիւղացեաց գոյքերն, արտերն, արջաւեններն, ուրաւներն — գիւղացեաց ապրուստի միակ միջոցներն — դեռ ատենցմով չի լրանար թշուառութիւնն։ ամէն տեսակ խժգժութիւնը գանձախոսքիւնը կը գերուն խեղճ գիւղացեաց մարմինն։ Հետեւեալ գէշերին բաւ են ըսածն ու ի հաստատութիւն և Քաղաքիս տարիականակոյ (աւելի պէշ) արգաւաններէն Զերք Բէշիս պէշ և Սերատիւսի Միւթիւս իմնի սրդի Մազի անուն հարկապահանք եօթն գինուորներով քաղաքէս և ժամ հարաւ — արմուտք՝ Եափաթին գիւղն երթալով, կը խօսին ամենայն բռնաւութեամբ հարկերն պահանջել։ Գիւղացիք ալքաւ և անկարող այդ ծանր հարկերն վճարելու, շատ սղոքանք մընց կը խնդրեն իրենց ցորենն, արտն կամ լուծքն ծախելու և պարտքն վճարելու, սակայն Բէշիս պէշին՝ կ'ուրիշ իւր բնիկներուն հետ՝ լրագրական բռնաւ զորութեամբ իւրոյ գիւղացիներն արտուր մը մէջ կը հաւաքեն ու կը բռնաւարկեն, առանց իսկ ներելու որ իրենց բնական կալիքն գոյալեն, ապա գիւղին գլխաւորներէն հինգ հոգի այդ արտուրն դուրս հանելով խորազանի և կ'ալին հարուածներով կը խօսին գանձախոսքի, և որպէս զի այդ հարուածներն աւելի ազգեցիկ ըլլան՝ Բէշիս պէշ կ'առաւարկէ գիւղացեաց որ գերեսանին հանին, հրամանն ընդհուպ կը կատարուի մինչ ցանգրապարտիք, ոտականք լաթերն անմիջապէս սենեկին մէջ ճարձատող վառարանն կը նետեն։ Բէշիս պէշին կը հրամայէ որ անգրաւարարներն ալ հանեն։ և երբ անոնցմէ Օհանեան Մերկանը (Մարգարէ) կը զիմանայ ամբոխածութեամբ, ոտականայ մին ձեռքի գաղցիկով կը ձեռքէ Մերկանին անգրաւարտի-

քը՝ որուն հետ կը ձեռքէ նաւ խեղճին տղոր մինչև կրունկ, յետոյ այնպէս օտարախախտաւ գետին պաւ կեցնելով՝ օտքէն չուանի մէջ պըրկած և գիւղացի կ'ախած՝ կ'աղնիւ կը խօսին գանձախոսքի և որ անկի վայրին է ու քոտակեցուցիչը՝ գանձախոսքի ետեմն ալ հարուածները կը փռնէ, ներքին արտ. . . ներքին և ծնեք այս ստիպան վրայ . . . Միւթիւնն անկի այ կարգաւ նոյն խժգժութեան արտուրներուն կը գաղապարտուին։ ապա ստիպանք դուրս հանելով այդ սղոքաններն, այնպէս մեծ սղոքան սղոքան և ձիւնին վրայ կը կանգնեցունեն ամբողջ երեք ժամ, ապա լը օտար և մահ գիւղացեաց բռնաւարկուած արտաւան երթիկին փա կը նետեն, միւս գիւղացիք տեսելով այդ խեղճութեան կ'ուրիշ և արիւնջաց գետին ինչպէս կը զարհուրին և յուսահատալիս ուր ու կոծ կընեն մահածելով ու իրենք ալ կ'ալքաւ այդ գաւառ փոխէին պիտի անիւնն։ Իսկ կ'ախան և մանկանց ողբն ու կոծաւելի սրտամալիկ կը լինի ի տես այդ գաղապարն եղէ օտարութեան։

Այս վերջին հինգ գանձախոսքի ներքին Օհանեան Մերկանը և իւր ընկերք ստիպան կ'ալքալի (սաթլըման) կը տալովին իսկ Դարբին Վաղեկովը գանձախոսքիէն մի քանի օր վերջ կը մեռնի։ . . . Քաղաքիս քաղաքական խեղճ Օհանեան և Օհանեան, որ այդ միջոցին նոյն գիւղին երեք քաղաք ժամ հետու Սարը Պըլայ գիւղն կը գտնուին երեք, կը կանչուին զիս կը գնեցու, որք կը հաստատեն թէ գաւառն և ցորտին ազգեցուցեանն մեռած է վարդապարը, բայց Բէշիս պէշ գիւղին վերե կեցած կը գոչէ անպատկառ «Տէրութիւնը այդ մէկ . . . լը կ'ախարը երեսու պիտի գալ, քանի այս պաշտօնով վճարները եւայ ստիպանցած կեամբուր տասնին անցու (.) տէրութիւնը մեք բացարձակ արտուրութիւն տուած է որ կամ ըստապոքներն և կամ կեանքներն պապանջենք։ . . » Այս հարկ սղոքանք սոյն գիւղին մեկնելով Գէշիս հայարնակ գիւղը կ'ընեն, երբ տարուտէրը երեկոյին անոնց պաւակիք անկողիններն կը պատրաստէ, Բէշիս պէշ կը լը ու մեք այդ «Եօթնաներուն մէջ չենք պատկիր, զուշ թիւի անկողիններ կուզենք որով անգ անկողինները գաղցիկով կ'ուր կ'ուր կընեն և ձիւնուն տակ կը ձգեն և Ուրիշ գիւղին մէջ ևս մի քանի մարդոյ ետեմն անուն կ'ըլլու կ'ըլլուք ըսելով հանոցը կը բռնաւարկեն։

Թուրք մամբն իւր ինչ կը ջանալով իւր կառավարութեան քրիստոնէից շնորհած լիւրի (.) արտուրութիւնները, և կը հրամայէ շնորհակալ ըլլալ անկէ և կը գրեմք այս անուր խժգժութեան և կ'ընդգրմունք են այդ լիւրի արտուրութիւնները։ Եթէ երեք ստոյգէ որ Պուլկար կառավարութիւնն զի ձայն թիւիլ օ ի վաճառ կը հանէ իր ժողովրդեան ստացուածքն անչուտ այս իրաւամբէ որ Պուլկարն հատուցած է առ ժողովուրդն ունեցած պատուականութիւնները և չէ թերալած յայդէ՝, որով իրաւամբ խոտապահանք կը լինի ժողովրդեան սպանելիք փոխադարձ պարտականութեանց և իրաւանց մասին։ Թուրք կառավարութիւնն երբ խնդիր է հայուն իրաւունքները պաշտպանելու, կը ննջէ խուլ կը ձանայ, երբ կարգը կուգայ իւր իրաւանց պահանջման, առեւ կը կոտորի և Արգոսեան աչքերով կը գիտէ։

ԴԻՄՈՒՆԵԱՆ ԱԿԱՆՁ

ԲԱՆԱԳԱՅԻՆ ԿԱՐԻՆՆԵՐ

ԱՐԱՔՍԻԱ

ԿԱՐ

ՎԱՐԺՈՒՅԻՆ

ԵՐԿ

ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՂԻ ՏԻԻՍԱԲԻ

Բայց ինչ որ Պ. Վարսամեանի վերջը կը գտնուէր՝ այն գաղափարն էր որ կնոջը մերձաւոր ազգականաց մին, ի մահի մահու, իրեն յանձնած էր իւր որդի որդեղոյն նիւթական շահուց վրայ հակելու նուիրական պաշտօնն. և ահա պատահելին հարստութեան մէկ մասը կը սննդանար Պօրային մէջ երբ ինքն ի կորուստ կը դիմէր. Սակայն գումարին մեծագոյն մասը աղատելու յաջողելով, Պ. Վարսամեան փութացած էր յանձնել զայն Սիւսի երիտասարդին որ ի փարիզ կը գտնուէր նոյն պահուն՝ ուսմանը առնելու համար, և որ հարկ եղած տարիքն ունէր իւր շահուց վրայ ինքն անձամբ հակելու համար վերջապէս:

Բայց այդ տառապելոյն կրնէր թէ և աղքատութեան զաւակ էր այլ մեծամիտ և ամբարտաւան բնութիւն մ'ունէր: Ուստի յուսահատութեամբ կը մաշէր առանց համակերպիլ ուղիւն այն տխուր վիճակին որ դէպքերը պարտաւորեցին իրեն: Ոչ ոմանոյն դժոյգակ դիրքը, և ոչ ալ աղքատը տառապելի կացութիւնը կարող կը լինէին յաղթել իւր գոռուղութեան, և դրդել զինքը աշխատութեան մէջ ապրուստի միջոց մը որոնելու:

Իսկ այս երկու ամուլից դուստրը՝ Արաքսիա, կարծես չնաշխարհիկ ծաղիկ մ'էր որ օգէ և լոյսէ զրկուած անդուց մէջ կը բարձրէր գեղանաւ և կը բարձրէր անոյշ:

Բնութեան հրաշալեաց մէջ ընտրելագոյնն է կոյսն որ գեղով ու պարկեշտութեամբ կը փայլի: Երբ Արաքսիա կը նայէր՝ աչքերն արեւ կը ցոլար: Իսկ երբ կը ծագէր՝ կարծես թէ չըթուէր կոյսն մ'էր որ ի լոյս կը բացուէր: Իսկ գլուխը ծածած սեւ երկայն մազերն երբ կուրծքէն վար կը կախուէին, կարծես թէ սոցոյ արձան մ'էր տխուր ուսնեւօք սքողեալ, այնքան իւր ճերմակ կանոնաւոր գլուխը կը զարկէր այդ մութ շրջանակին առաւել պայծառ գուրս կը ցայտէր: Երբ կոյսն կը քաշէր՝ թուէր թափուհի մը որ կ'ընթանար ի գաղափարութիւնն սրտերու, այնչափ իւր բարձր հասակը յինքն ունէր վսեմ պարզութիւն:

Սքանչելի ինչ է ըստ ինքեան գեղեցկութիւնը: Բայց կրկին յարգ կ'ստանայ այն՝ երբ կրնէր կ'անգիտանայ իւր առաւելութիւնը և կը ներկայանայ զուտ պարզութեանը մէջ, առանց արուեստական սեթեւեթի խօսքերու, շարժմանց և նայուածոց, ինչպէս որ էր մեր օրիորդը: Բայց որպէս զի նա բնութեան կատարեալ հրաշալիք լինէր, օժտուած էր խելքով և սրտով նաև, ինչպէս և զորաւոր կամքով: Իրեն համար ուղիւ՝ կարենալ էր:

Իսկներ կան որք դաստիարակուած կը ծնանին կարծես: Հետեալ ար մտաւորական կամ բարոյական որ և է ինքնաբէր այնպիսի զարմանալի արդիւնք կ'արտադրեն այնպիսիաց վրայ որ անհամեմատ կերպով կը գերազանցեն չափի իրենց մատակարարուած խնամոց:

Արաքսիայի ծնողքն՝ երբ տակաւին իրենց նիւթական կարողութիւնը կը ներէր, Զանադիր եղած էին տալ իրենց գոտեր այն դաստիարակութիւնը որ սովորական ինչ եղած է արդի ժամանակ, այսինքն ոչ թէ

միտքը ստուգապէս ճիշտացնելու նըպատակաւ, այլ լոկ արտաքին զարդ մը տալու համար: Հայերէն գրել և կարող չափաւորապէս, նոյնպէս և գաղղիներէն՝ այդ բաւական համարուած է ի մեզ պանծալու համար թէ օրինաւոր դաստիարակութիւն մը չընորհուած է օրիորդի մը:

Բայց ոչ այնպէս մտածեց Արաքսիա, զի անոր խոհուն միտքը անյադ էր ուսման մասին: Գիտութիւնը հանգ մ'էր իրեն համար որ հետզհետէ անոր խաւերը պեղելով ևս քան զիս կ'ուզէր խորն իջնել: Եւ որչափ խորն թափանցէր՝ նոյնչափ կը ճգնէր յառաջ ելիլ: Իսկ ինչպէս զիտութեան անյատակ յասակին որ շարունակ խոյս կուտար իրմէ:

Յետ աւարտման մայրենի լեզուին հետեցեալ գաղղիներէն, օգնութեամբ գիտուն դասատուի մը որ ուսման ուղիքներ կը ծաւալէր, անոր հետաքրքիր մտայ առջն: Օրի-

ԲԱՐԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

որդն ուսումնասիրեց մանաւանդ հին և նոր փիլիսոփայութիւնը: Բաղդատեց, քննեց, մտածեց, և վերջապէս այդ ընթերցումն նպաստեց իրեն, փոխանակ բոլոր հաստատուած սովորութեանց, կարծեաց և նախապաշարմանց կուրօրէն հետեւելու, ինքնիրեն ազդու կամք մը դրացնելու և այլ: Կայ նկարագրութիւն: Գծեց անձին շաւիղն ուր պիտի ընթանար: Բնութեան և գործելու ազատութիւնն ուզեց ունենալ, և նոյն ազատութեան մէջ սակայն արժանապատուութեամբ վեր կանգնել իր կինն առաքինի, և անգոսնել ընկերային գաճաճներն որք յօրիորդս կը պարսաւէն՝ մտածելու, խօսելու և սրբութեամբ սիրելու ազատութիւն, քանի որ մարդս ազատութիւն և սէր վայելելու համար ծրուած է:

Արաքսիա կուզէր բնութենէն շնորհուած իրաւունքն պահել անձին: Կուզէր օգտակար անհատ մը ըլլալ՝ առանց իւր լոկ ընկերային զարդ հանդիսանալու: Թէ և մօրը հետ հակապատկեր մը կը ձևացնէր կարծեաց և զգացմանց մասին, ապայն առանց բնաւ վճատելու կը մրցէր մօրն ընդդէմ և անդեգեռն քայլիք կը յարատէր նոյն շաւղին մէջ որ զծած էր ինքզինքին:

(Շարունակելի)

ԱԶԴ

Պատիւ ունիք ծանուցանել մեր ազգայնոց թէ Նիւ Եորք փոխադրուելէ վերջ անդղիներէն շատ մը տեսակ տառեր գնած ենք մանր գործեր տպագրելու համար, ինչպէս՝ նամակի գլուխներ, ընկերութիւններ, պաշտպաններու գլուխներ, ծանուցումներ, տետրեր և այլն: Մեր գիններն համեմատաբար շատ ատեն են ու տըպագրութիւնն խիստ մաքուր: Մեր Հայերենովից կերպով մը քաջալերած կը լինին Ազատութիւնն եթէ իրենց անդղիներէն տպագրութիւններն ինչպէս նաև Հայերէններն մեզ յանձնեն:

ՕՐԻՈՐԴ ԲՈՁԻ ԳԵՈՐԳԵԱՆ
Տիկնանց եւ Սրիորդաց վերաբերեալ ամէն տեսակ զգեստներ ու հանդերձեղէններ սեւող եւ կարող առաջնակարգ դերձակունք թիւ 428 Երրորդ ավլինի, Նիւ Եորք:
Կը ծանուցանէ յարգանք իւր հայ բարեկամուհեաց թէ ինքն իւր երկար փորձառութեամբ՝ Փարիզեան և տեղական նորութեանց համաձայն (մօտա) ամէն տեսակ հագուստներ կը ձեւէ և կը կարէ խիստ գոհացուցիչ պայմաններով և չափաւոր գներով:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԸ
Այն ամէն Հայերն որք կը փափաքին դրամ զրկել իրենց բարեկամաց թէ Կ. Պօլիս, թէ Պէյրութ, թէ Իզմիր թէ Հալէպ և թէ Յունաստանի ու Թուրքիոյ ո' և է մէկ կողմը, Չէք Պանք դրամատան փոխանակադրիներն պիտի գտնեն ամենապահով, ամենաաժան և լաւագոյն:
Է. Ճ. ՄԱԹՆԻՍԻԱՆ Եւ Ընկ. Սեղանաւորք
Թիւ 2 Վոյ Բօթրիթ, Նիւ Եորք:

ՎԵՍԻՆ ՀՈՒՐՈՐԴԵԱՆ
ԱՅՈՒԹԻ ԵՒ ՓԱՅՏԻ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
Կարմիր և ճերմակ մոխիր ունեցող և ծուխ ամենաաժան գներով Գրասենեան և վաճառատնի
197 Բլինթըն Ավ.
Չէմպրա Փողոցի առջև
ՎԷՍԻՆ ՀՈՒՐՈՐԴԵԱՆ Եւ Ճ.
Ճ. Փանկըստն — Տէր

Ե. Գ. Զ. Բ. ԹԻՊՈՐԵԱՆ
24 Սաւթի Ֆորմ Բաւրիս
Համալսարանի մօտ
ՊՐԻՆԻՍԻՆ, Ն. Ե.
Հիւանդ կընդունի
8 Էն մինչ 10 ա. ժ.
12 Էն մինչ 2 Ե. ժ.
6 Էն մինչ 3 Ե. ժ.
ԿԻՒՐԱԿԻ ՈՐԵՐ
Գէն մինչ 12
ԹԵԼԵՓՈՆ ԲՈՂ 26 ՎԵԼԻՐՄԱԿԵՐԿ

P. CHANKALIAN,
MERCHANT TAILOR,
455 Palisade v. l et Griffith & Bower Sts
Jersey City Heights, N. J.

ՏԲԹ. Մ. ԱԹԹԱՐԵԱՆ
644 Խմբ 6րդ Փողոց, Նիւ Եորք
Հիւանդ կընդունի
2 Էն մինչ 4 Ե. ժ.

Յ. ԸՇՈՒՄԱՊ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
Գոհարներու, ժամացոյցներու ևն. ևն.

Թիւ 451 Փալատիկ Ավրիւ, Կրիֆթի Գողոցին մօտիկ
Ճէրզի Սիթի, Նիւ Ճէրզի:

ԸՆԿԵՐ ՊԱՆԴԻՏԻՆ

Գրեց
Հ. ԷԿԻՆԵԱՆ
1888 Ի վեր 8. Հ. Էկինեանի գրած բանաստեղծութեանց մի հաւաքածուն է այս, որ տարտառ տեսար ըստած է հրատարակուիլ հեղինակի տպարանէն: Իւրաքանչիւր տետր կը բովանդակէ ութն երեսներ: Ըստաւալ փափաքողք զի մեկու եւն հեղինակի կամ ձեռագրութիւնն իմրագրութեան հասցէն: Թղթատարի ծախքը ձրի է: Գինն է ամէն մի տետրին 2 անիթ և կանիթիկ:

ԲԱՃԱՌՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Մ. Նաւանգաց (Նիւ Եորք քաղաքէն դուրս) Գանատայի ու Մէլիկօի Լամար.
Տարեկան Երկու տոլար
Քրիշ Երկրներու Լամար՝
Երկու տոլար ու կէս
Թղթատարութեան ծախքը խմբագրութեան վրայէ: Բաժանագրագինն է կանխիկ վարելի: Ծանուցումներ կընդունուին զովացուցիչ պայմաններով:
Նամակ կամ ծրար դրկել Լարկ Ե Կետեւեալ հասցէին:

To The Editor of THE AZADOUTIUN
100 Centre Street,
New York City.

The Azadoutiun

PUBLISHED EVERY SATURDAY
At No. 100 Centre St. New York City.

TERMS TO SUBSCRIBERS, Free of Postage in the United States (outside of New York city limits) and in Canada and Mexico:—
One copy, one year \$2.00

Remittances made payable to and all communications addressed to The Editor of The "Azadoutiun", 100 Centre Street, New York City.

ԳԵՂԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Մ. ՏԱՏԵՐԵԱՆ

Դեղարանի հիմնական օրէնքն է մի միայն առաջին կարգի դեղագործան էլ: Դեղագործին ամենայն զգուշութեամբ կը պարտաւորուին:

Հայոց համար ընդհանուր գինէն յատուկ գեղջ կը լինի:

213 Երկրորդ Ավրիւ, 15րդ փողոցի անկիւնը, Նիւ Եորք:

ՍՍՐԳԻՍ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Ներածիչ
Արեւելեան ամէն տեսակ ուսելիքներ եւ ըմպելեաց, եւ մանրավաճառ տեղական:
59 Վաշինկի ըն ըն ըն ըն. եւ 212 Էլարիս ըն ըն ըն, Նիւ Եորք

Ամէն արեւելեցի մարդ որ իւր երկրի ճաշակն ու կերակուրներն չէ մոռացած, գիմելու է յիշեալին որով գոհ պիտի մնայ թէ գիններու և թէ տպարանայ մաքրութեան համար:

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՆՏԵԱՆՆ ՈՒ ԱՊԱԳՐԱՅՆ

Կը փաճառուի խմբագրութեան քսով: Գինն 20 անիթ կանխիկ:

ԱԶԴ

Հայ Օրիորդ մը՝ դրամական անձուկ վիճակի մը մէջ լինելով կը փափաքէ իւր եօթն ու կէս օրքաւանոց, քառակուսի և ընտիր գաշնակն վաճառել շատ ատեն գնով: Սա նուազարանն ըստ վիճակի մէջ է, և քիչ ատեն միայն գործածուած: Գինն է 175 տոլար, թէ և գորա վճարուած է 400 տոլարներ:

Գնել կամ գաշն տեսնել ուզող ազգայնք կրնան դիմել լրագրոյ խմբագրութեան ու ստանալ անիթ պէտք եղած տեղեկութիւններն: